

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. II. Contractus Matrimonii institutus est à Deo in primis parentibus,
ante peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

CONCLUSIO II.

Contractus Matrimonii institutus est à Deo in primis parentibus, ante peccatum.

68. **P**Ræmitto cum Scoto 4. dist. 26. q. un. n. 2. Ad procreandam prolem, debite educandam, marem & feminam vinculo indissolubili sibi mutuo copulari & obligari, honestum est. Probat id Scotus ibidem num. 3. Quia hominem velle procreare prolem in specie humana, est actus recte circumstantionabilis. Hoc probatur; quia non est actus de se malus, ut non possit recte circumstantionari, sicut est dare alienum. Probatur; tum, quia non magis secundum naturalem inclinationem est, quod alia animalia conservent suam speciem, quam homo suam; immò tanto magis ipse, quanto ista species est perfectior: non autem potest salvari regulariter in illo statu mortalitatis, nisi per propagationem: tum, quia si homo esset immortalis, adhuc secundum rectam inclinationem naturæ, competeret sibi communicare perfectionem suam eo modo, quo esset sibi possibile; hoc autem est propagando: tum 3. ex creditis, quia de illicito non datur præceptum; sed Gen. 1. & 9. datur præceptum de propagatione: Crescite & multiplicamini. Tum quarto; quia honestum est agere ad reparationem ruinae Angelicæ, & reparationem illius civitatis superne Jerusalem, secundum prædestinationem divinam, sed electi, prædestinati ad reparandum ruinam illam, non producantur communiter in esse, nisi per propagationem; ergo &c.

69. **E**t sic patet (prosequitur Doct. Subt.) quod iste actus non est de se malus, sed nec de se est sufficienter bonus bonitate morali; quia nullus actus est sufficienter bonus moraliter ex ratione agentis vel objecti, nisi amare Deum, quod non potest esse contra rectam rationem; immò necessarium est secundum rectam rationem, quod talis actus tendat in tale objectum; hoc autem est, quia objectum est finis ultimus, secundum se volendus, & à quolibet ordinato ad finem illo modo, quo potest finem amare; sed procreare prolem, patet, quod non est finis ultimus, sed aliquid ordinatum vel ordinabile ad finem; & per consequens, potest homo recte, & non recte ordinare illud in finem: ergo est actus circumstantionabilis rectis circumstantiis.

70. **R**ogas Scorum, quæ sint istæ rectæ circumstantiæ? Respondet n. 4. Prima circumstantia requisita ad bonitatem moris istius actus, est circumstantia finis, sicut universaliter est in moralibus: & est ista; velle procreare prolem, religiose educandam, ad ampliandum cultum divinum. Hoc probatur

per rationem; quia perfecta operatio humana est finis hominis 1. Ethicorum: ad finem autem debent alia ordinari: ergo ad hunc finem debet quilibet velle prolem. Ista probatur ex creditis; quia quilibet debet sic diligere proximum ex Charitate, sicut seipsum, id est, ad idem: sed quilibet debet diligere se ad honestam conversationem, & divinum cultum: ergo & proximum suum, & maxime prolem, cui specialiter tenetur. Confirmatur per August. 9. super Gen. dicentem: Bonum prolis dicitur non ipsa proles, sed spes & desiderium, quo proles quaeritur, ut religiose educetur, vel informetur. Atque hæc de prima circumstantia.

Sequitur 2. circumstantia (inquit Scotus ibidem num. 5.) quæ est, quod iste actus debet esse determinatarum personarum, maris scilicet & feminae; non quod esse maris & feminae sit circumstantia, sed includitur necessarium in actu, qui est procreare prolem: sed determinatarum dico esse circumstantiam ex parte causarum agentium. Nam vaga conjunctio est contra bonum prolis, quod est finis hic intentus, contra bonum familiae, & contra bonum civitatis.

Probatio primi: Quia proles non religiose educaretur, tum ex parte parentum, quia non haberent determinatam notitiam suæ prolis, saltem pater, & ita non esset sollicitus, suæ proli debitam impendere disciplinam; nec è converso proles patri debitam reverentiam, & timorem filialem, propter quem timorem filius magis obedit patri; & magis ab eo disciplinam recipit, quam ab alio.

Probatio secundi: Quia bonum familiae consistit in aliqua firma adhesionem principalem personarum familiae, alias esset bonum vagum. Et propter hoc dicit Philo. 8. Ethic. quod homo naturaliter est animal conjugale, & domesticum; nec etiam aliqua personæ diligentiam adhiberet circa necessaria sibi mutuo, & proli; ergo.

Tertium probat Scotus num. 6. Quia amicitia civium ut plurimum est ex determinato propinquitate in certo gradu, sed ibi nulla esset propinquitas nova certis, quæ esset causa amicitia: ideo propter ista recte reprehenditur Arist. politium Socratis 3. Pol. quia pro statu naturæ lapidum multo melior est illa, quam ipse ordinat, & pro omni statu fuisse contra rectam rationem vaga conjunctio maris cum femina.

Addit Scotus aliam probationem hujus circumstantiæ ex Script. sacra: Nam Gen. 2. dicitur: Erunt duo in carne una. Et Christum eadem dicit Matth. 19. Et Apost. 1. Corin. 7. Unusquisque suam uxorem habeat propter vitandam fornicationem. Et est, quod ista determinatio non probaretur per rationem naturalem, esse simpliciter necessariam; ita quod ejus oppositum repugnat manifeste rationi naturali; saltem hæc affirmativa satis patet secundum rationem naturalem, scilicet quod honestum est personis sibi invicem esse determinatas ad actum illum.

illum. Hucusque de tertia circumstantia.

Sequitur tertia: Scilicet, quod per personas istas sibi invicem ad istum finem vinculo indissolubili obligari, honestum est. Hoc probatur ex præcedenti: quia si determinatio ad commorandum & mutuo serviendum, valet ad debitam proles educationem, & ad bonum familie, & civitatis, multo magis ad hoc valet perpetua adhesio determinatarum personarum ad invicem; non autem perpetuo adhererent sibi propter multas occasiones, & displicentias occurrentes, nisi ad talem adhesionem essent sibi invicem vinculo indissolubili obligatæ.

Et esto, quod non posset probari ista Conclusio (que principalis est in isto articulo) esse simpliciter necessaria, ex ratione naturali evidenter: probatur tamen sic ut propostita est; primo, quod marem & feminam sic obligari ad talem finem, est honestum, & rationi naturali consonum.

Et ex hoc patet solutio cujusdam questionis; an talis obligatio sit de lege nature; quia sicut dictum est supra dist. 17. propriissime de lege nature est principium practicum per se notum, & conclusio demonstrativa descendens ex tali principio: secundario autem de lege nature, est verum evidenter consonum talibus principiis, & conclusionibus, licet non necessario sequens; & hoc modo marem & feminam obligari ad finem prædictum, est de lege nature.

Ergo ex mente Scoti, Matrimonium, ut de facto est institutum, putà per modum vinculi indissolubilis inter determinatas personas, non est juris nature, strictè accipiendo illud jus, quasi illud vinculum foret necessarium ex ratione naturali evidenter; sed late tantum, quia maximè consonum nature rationali, & idè ab initio à Deo hominibus inspiratum, non aliis, quàm primis parentibus, qui primò omnium talem contractum celebrarunt, idque ante peccatum. Ac proindè dici potest, Matrimonium, ut de facto institutum, simpliciter esse juris Divini positivi.

Audiamus Scotum supra num. 9. Nulli, inquit, obligarent se communi obligatione, saltem difficili, nisi ad hoc esset aliquid astringens, vel sicut lex nature, vel sicut lex positiva divina vel humana. Lex enim nature, estsi obliget ad indissolubilitatem vinculi prædicti, præmissis tali contractu, tamen non lex nature evidentiissima, sed secundo modo dicta; illud autem quod non est de lege nature, nisi 2. modo, non est omnibus manifestum; ergo expedit necessitatem illius præcepti a lege Divina determinari.

Ubi non tantum agit de præcepto contrahendi; sed maximè de præcepto indissolubilitatis; ut proinde, tamen concederemus, contractum Matrimonii esse juris naturalis strictè, haud equidem concedendum foret, etiam indissolubilitatem eodem jure obligare. Loquitur autem Conclusio nostra de contractu

Matrimonii, prout de facto obligat, id est, prout obligat indissolubiliter.

Pergit Doct. supra: Esto etiam, quod ad hoc obligaret præceptum legis nature, primo modo dictæ, putà principium practicum manifestum vel conclusio, adhuc expedit ponere ad hoc præceptum divinum; quia minus obediunt homines soli legi nature, quam Deo præcipienti, quia minus timent & reverentur conscientias proprias, quàm auctoritatem divinam. Nec expedit determinationem istam primo modo fieri à lege positiva humana, quia leges positive humane variae sunt apud diversos: ista autem indissolubilitas debet esse uniformis apud omnes.

Interrogas Scotum, ubi hoc præceptum divinum positum sit? Respondet n. 10. Vbi hoc præceptum Gen. 2. & Matth. 19. ubi Christus allegat, Deum dixisse, quod Adam protulit Gen. 2. quia dixit per os Adæ, ut præconis, & ideo dixit, Deum conjunxisse, supple marem & feminam conjunctione Matrimoniali; quia præcepto, quod protulit per os Adæ dicens: Adhærebit &c.

Idemque docet Conc. Trident. sess. 24. de Matrimonio in principio: Matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum, primus humani generis parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una.

Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari & conjungi, Christus Dominus apertius docuit, cum postrema illa verba, tamquam à Deo prolata, referens dixit: Itaque jam non sunt duo, sed una caro: statimque ejusdem nexûs firmitatem, ab Adamo tanto antè pronuntiatam, his verbis confirmavit: Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.

Ubi nota primò ly Divini Spiritus instinctu; ergo non ex solo lumine nature, cum id non soleat specialiter vocari: Instinctus Divini Spiritus, tamen si alioquin à Spiritu divino illud lumen nature inditum fuerit.

Nota 2. hæc verba: Firmitatem, ab Adamo tanto antè pronuntiatam: non dicit: Institutam, sed: Pronuntiatam, sive promulgatam per Adamum, veluti per præconem, ut loquitur Scotus supra, per præconem, inquam, Dei, qui illam instituit.

Igitur contractus Matrimonii, prout de facto institutus, id est, cum illa circumstantia (ut eam vocat Scotus) indissolubilitatis, non est juris nature strictè sed late tantum, ut supra explicatum, adeoque absolute juris divini positivi; sicuti, secundum Scotum, sunt omnia præcepta 2. tabulæ, excepto eo: Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Unde sicut Deus, secundum Doct. Subt. potest dispensare in illis præceptis 2. tabulæ, de quo in Tract. de Legibus, ita etiam potest

77. Præcepto naturali expedit apponi positivum divinum.

78. Vbi hoc præceptum divinum positum sit? Respondet n. 10. Vbi hoc præceptum Gen. 2. & Matth. 19. ubi Christus allegat, Deum dixisse, quod Adam protulit Gen. 2. quia dixit per os Adæ, ut præconis, & ideo dixit, Deum conjunxisse, supple marem & feminam conjunctione Matrimoniali; quia præcepto, quod protulit per os Adæ dicens: Adhærebit &c.

Et Concil. Trident. sess. 24. de Matrimonio in principio: Matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum, primus humani generis parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una.

79. Lumen nature non solet vocari instinctus divini Spiritus.

80. Deus potest dispensare in indissolubilitate Matrimonii.

dispensare, & censetur dispensasse olim cum Israelitis in illa indissolubilitate Matrimonii.

Scotus. Gen. 2. 3. & 9. Juvabit rursum audire Scotum supra n. 18. Per hoc, inquit, patet ad questionem istam applicando; contractus siquidem Matrimonii institutus est à Deo ante lapsum Gen. 2. Hoc nunc os ex offibus meis. Et, Crescite & multiplicamini. Et post lapsum Gen. 3. Multiplicabo conceptus tuos & ærumnas, dixit Dominus Eva. Et Gen. 9. Crescite & multiplicamini.

Verum ibi potius loquitur de præcepto contrahendi, quam de natura ipsius contractus; nam statim subditur: Et est institutio per modum præcepti affirmativi, ita quod obligat semper, sed non ad semper, sed tempore necessitatis.

81. Hac indissolubilitas juve Divino completur.

Porro de natura, aut quasi natura contractus, videtur loqui infra eodem n. dicens: Secundum, scilicet obligationem indissolubilem, instituit Deus ex lege sua positiva Gen. 2. Adhærebit uxori suæ. Adhærebit, inquam, id est, non momentaneè accipiet. Instituit etiam imprimendò legem naturæ, non solum quantum ad evidentè necessaria ex lege illa, sed quantum ad evidentè consona illi legi... Et illud præceptum secundum habet vim negativi, quia obligat semper, & ad semper, nisi per Legislatorem fiat specialis dispensatio.

C. 1. de Reg. juris.

Et verò, nisi à Deo aliter fuisset institutus hic contractus, non videtur, quod fuisset insolubilis; nam Omnis res, per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur, cap. 1. de Reg. Juris. Ubi Gloss. verb. Omnis res: Potest, inquit, exponi, id est, omnis obligatio sive contractus, quod enim consensu contrahitur, contrarià voluntate dissolvitur C. Quando li. ab em. di. l. 1. Etenim quod consensu contractum est, contrariæ voluntatis adminiculo dissolvitur. Et ff. de Reg. Juris: Nihil tam naturale est, quam eo genere quidque dissolvere, quo colligatum est.

L. 1. C. Quando &c.

Non fuit omnino necessaria.

Sicut ergo alii contractus ex natura sua solubiles sunt ab his, qui contraxerunt, sic etiam contractus matrimonialis fuisset absolute solubilis; quia tamen valde congruum erat, quod esset insolubilis, idè à Deo illa indissolubilitas annexa est; non autem præcisè ex principiis naturæ, quasi illa obligatio fuerit omnino necessaria ad honestatem rationalis creaturæ: quod omnes necessariò fateri debent, cum de facto Deus aliquando dispensaverit in illa indissolubilitate, stante honestate creaturæ rationalis.

82. Fuit instituta ante peccatum, ex c. us. de Voto.

Hinc Bonifacius 8. cap. un. de Voto & voto redempt. in 6. Nos igitur attendentes, quod votum solemnitas ex sola constitutione Ecclesie est inventa: Matrimonii vero vinculum ab ipso Ecclesie Capite, rerum omnium Conditore, ipsum in paradiso, & in statu innocentie instituentem, unionem & indissolubilitatem accepit &c. Ubi Gloss. verb. In statu innocentie, ait: Id est, ante

peccatum Et nota contra illos, qui dicunt, Matrimonium fuisse institutum per hæc verba: Crescite & multiplicamini: sed ut vides in paradiso & ante peccatum institutum fuit: & per illa verba protoplasti: Hoc nunc os ex offibus meis &c. Gen. 2. cap. in fine, & 27. q. 2. Lex divina. Hæc Gloss.

Sed illa verba: Crescite & multiplicamini, nonne dicta sunt in paradiso ante peccatum? Clarum est quod sic. Ergo hic nihil videretur notandum contra illos, qui dicunt, Matrimonium fuisse institutum per hæc verba: Crescite & multiplicamini Ut sit de hoc; saltem ex verbis Bonifacii habemus, vinculum Matrimonii institutum esse à Deo in paradiso ante peccatum. Si vinculum, ergo etiam contractus, ex quo oritur hoc vinculum.

Apposuit S. Aug. lib. 14. de Civit. c. 22. in principio: Nos autem nullo modo dubitamus, secundum benedictionem Dei crescere, & multiplicari, & implere terram, donum esse nuptiarum, quas Deus ante peccatum hominis ab initio constituit, creando mascululum & feminam, qui sexus evitatis utique in carne est. Huic quippe operi Dei etiam benedictio subjuncta est. Ubi cum ait: Quas Deus ante peccatum hominis ab initio constituit, non obscure indicat, Deum auctorem fuisse institutionis Matrimonii, & Matrimonium in paradiso, in quo homo erat ante peccatum, institutum esse.

Eadem fuit sententia Doct. Seraphici S. Bonaventuræ 4. dist. 26. a. 1. q. 2. n. 8. ubi sic ait: Respondeo dicendum, quod institutio Matrimonii est à Deo. Sed nota, quod quædam sunt Sacramenta, quæ sunt pure fidei, sicut Baptismus, & Confirmatio, & confirmata: quædam autem non tantum sunt Fidei, sed etiam naturalis dictaminis, & talia sunt Penitentia, & Matrimonium; sed tamen non omnino sunt de dictamine juris naturalis. Quæ primo modo sunt, Deus instituit mandando; quæ 2. modo, instituit interius illustrando, & sic instituit Matrimonium. Unde ipse non præcepit Adam, quod Evam duceret in uxorem; sed illustravit eum interius, ut intelligeret eam sibi dandam in uxorem, & omnibus posteris per liberum consensum uxores illo modo conjungi. Unde Adam sic illustratus dixit: Hoc nunc os &c. Et sic dixit Moyses in litera, propheticè est locutus. Et idè verbum illud non fuit à semetipso, sed Deo; & idè institutio hujus Sacramenti fuit à Deo.

Sed his non obstantibus, Vasquez de Matrim. disp. 1. c. 2. quem sequitur Basil. Pontius de Matr. lib. 1. c. 3. existimat hunc contractum non indignis aliquâ institutione Dei, vel hominis; sed fuisse omnino juris naturæ, & ex principiis solius naturæ cognitus, & licitus.

Pro quo notat Vasquez supra in principio, tria in Matrimonio esse distinguenda. Primum, institutio illius in genere contractus hu-

humani. Alterum est, contractus ipse initus, seu celebratio illius. Tertium est, præceptum impositum hominibus, seu benedictio, à Deo ipsis concessa, ut Matrimonio inito uterentur.

86. Probatur quia ipsa essentia contractus.

Si de primo sermo sit, existimo (inquit Vasquez) Matrimonii institutionem non voluntate humanâ, neque divinâ liberè factam fuisse, sed naturali jure & ratione constare; nam institutio Matrimonii nihil aliud est, quàm ipsa ratio & essentia contractus Matrimonii secundum se, ad quem in eundem jus seu facultas unicuique convenit: sicut institutio contractus venditionis, aut alterius, est ipsa substantia & natura contractus secundum se, ad quam quisque facultatem & jus habet, ut eam opere exequatur; neque enim institutio contractus est ipsa celebratio & executio; sicut institutio Sacramenti, non est ipsa Sacramenti susceptio, sed ratio & natura Sacramenti, quam quisque reipsâ recipere potest.

Cum igitur absque ulla libera constitutione, etiam Dei, unicuique suapte naturâ conveniat jus seu facultas Matrimonium in eundem, conficitur planè, institutionem Sacramenti Matrimonii, in ratione contractus, naturâ ipsâ, absque ulla libera Dei voluntate, constare, cum tamen institutio illius in Sacramentum ex solo Dei nutu ortum habuerit; nam si Deus noluisset illud in Sacramentum instituere, jus & facultas in eundem illud in ratione contractus, omnibus quidem ex se conveniret, nulli tamen competere recipere illud, tamquam Sacramentum; quia institutio illius in Sacramentum, hoc est, ratio & essentia in genere Sacramenti, non suapte naturâ, sed ex sola Dei libera voluntate instituyente constat. Hucusque Vasquez.

87. Sicut institutio Sacramenti Dei non potest esse libera Dei voluntate, probatur.

Et quidem rationem & essentiam Sacramenti constare ex sola Dei libera voluntate instituyente, nemo dubitat; verum etiam naturam talis contractus ex eadem Dei libera voluntate constare, videntur Scotus & Alii existimasse. Atque inde probatur; quòd ex solis principis naturæ, Adam non potuerit cognoscere, licitum sibi esse committere carnaliter Evæ, ad propagandam speciem, cum alio modo Deus potuerit velle conservare speciem humanam, & ob aliam rationem velle inducere illam diversitatem sexuum. Nisi ergo Deus ab initio inspirasset Adamo, se ad illam commixtionem, & propagationem per eam, illam diversitatem constituisse, ex solis principis naturæ non potuisset prudenter judicare, sibi licitam talem commixtionem; adedque nec contractum licitum, cujus finis est illa commixtio. Præsertim, cum nullus possit rem alterius domini, alteri obligare (ut bene notat Scotus 4. dist. 26. q. 1. n. 10.) nisi de consensu vel approbatione illius,

cujus est; jam autem corpus cujuscumque, est Dei jure creationis; ergo nullus potest transferre illud in dominium alterius, nisi in quantum Deus approbat. Ergo potuisset Deus eam translationem prohibere. Ergo nisi approbasset eam, saltem negativè; id est, non prohibendo Adam, ex solis naturæ principis non potuisset prudenter judicare, eam absolute & necessariò sibi licitam; quia, sicut dictum est, Deus potuisset eam prohibere.

Deus potuisset prohibere translationem corporum ad usum conjugalem.

Dixi, saltem negativè, quia (ut advertit Scotus supra) licet homo ex creatione teneatur Deo in omnibus, quæ potest; Deus tamen non tantum exigit ab homine, sed dimittit eum libertati suæ; solummodo exigit, ut servet præcepta decalogi. Unde potest quis se vendere in servum, licet de hoc non invenitur specialis approbatio divina in Scriptura, in qua venditione ira transfert potestatem sui corporis in alium, sicut in contractione Matrimonii. Consimiliter patet de translatione domini omnium suarum rerum. Et tota ratio est; quia, in quibus Deus non obligat sibi hominem, vel sua, relinquit ea voluntati hominis.

88. Potest quis se vendere in servum.

Itaque Deus instituit in paradiso contractum Matrimonii; non solum, quia primi parentes ex ejus inspiratione contraxerunt, vel quia ipse est auctor naturæ, & contractum ipsum, qui jure naturæ constat, facere dicitur, tam in his, qui bene, quàm in his, qui malè contrahunt, legitimè tamen (prout Pontius supra n. 7. explicat Scotus, D. Bonnav. & alios Auctores Scholasticos) sed etiam, quia primi parentes ex inspiratione Dei cognoverunt, diversitatem sexuum à Deo ordinatam ad finem conservandi speciem per propagationem, & ideò licitum sibi esse, ad usum conjugalem transferre potestatem sui corporis in alium, quod aliàs non licuisset.

89. Quomodo Deus instituit contractum Matrimonii in Paradiso.

Hanc autem ordinationem seu voluntatem divinam significavit Adam illis verbis Gen. 2. Hoc nunc os ex ossibus meis &c. quibus tamquam præco Dei promulgavit legem Matrimonii seu contractum, juxta Scotum supra, sibi à Deo specialiter inspiratum. Fortè etiam eisdem suum consensum expressit, & Eva similibus respondit, quibus etiam suum consensum indicavit, ut vult Pontius sup. n. 6. Si autem à me quaeritur; an necessariò requirantur verba ad celebrationem hujus contractus? Responso erit

Gen. 2.